

Minden ember a fedélzetre

Hozzáadta: Maszatomy
2004. október 17. Vasárnap 16:29

A hajás srácgi mesterséggel senki sem jellemezte taláiban, mint Anakarsisz, a szkálbái gálraggá vilt filozof. Szerinte az embereket három csoportba lehet sorolni: "... Az élők, a holtak és azok csoportjába, akik a tengeren hajásznak."

Minden ember a fedélzetre! Valóban, a mostoha életkörülmények, az egymásra utaltság, a káosz sikere és tragédiák azokban, akiknek állandó munkahelye és otthona a hajás, és akik máig a megérdemelt pihenésben állandó veszélyben élnek, egy minden májstá eltérő embert-pust faragnak. Hogyan éltek hát azok, akik a tengeren éltek? Itt a legjavát? Máj a legrosszabb időkben kialakult az a szokás, hogy a hajás parancsnoka, a kormányos és egyéb fontos személyek - a hajás tulajdonos vagy a hajás búrja - hátul, a tatnál rendezték be szállásukat, és irányítják a hajást. A magas tefélzetén ugyanis akadálytalanul ellenőrizhető az egész hajás, és az árbocok, vagy a káosz is jobban áttekinthető. A vitorlások általában hátsó felén haladtak, így mádon a tatnál kiadott parancsokat a szél a fedélzeten és az árbocokon dolgozó matrózok felé vitte. A hajás káoszát a raktár foglalta el, a leggyorsabban kellett kihasználni és a dőzsmájás megelőzésé végett szorosan lezárt. Ezen a részen tehát senkit sem lehetett elszállásolni. Egy került a legények és a hajás elválasztásában, abba a hátrószéllet helyét amelyet a hajás orrát a raktárteret lezárták vilt szél határolt. Talán mondani sem kell, hogy ez volt a legzajosabb és legnedvesebb hely az egész szélalkotmányon, mert a hajásnak ezt a részét ostromolták legidőzabban a hullámok. Ebben a szélodában aludtak, éltek, tisztálkodtak az emberek. Az ársen nyirkos levegőben, a töltségekben és a fűvek meg a patkányok társaságában lehetetlen volt emberi mádon élni. Itt nyúltek a betegek, horkoltak a pihenésben levők, mág máj sok kártyáztak, levelet ártak, vagy a Bibliát olvasták a mennyezetten himbálzó olajmácses pisálkól és fűnyelen. Néha elárjantották a rugás bicskét, hogy vitás ágyeintézzenek el meggondolatlan hirtelenséggel. Alig lehetne jobbnak mondani a hadihajákon uralkodó helyzetet. A XVIII. és XIX. század fábiái épít sorhajást és a kisebb egységeket is szinte zséfolásig megtámtak matrózokkal, tengerészgyalogosokkal és társakkal. Ilyen nagy létszámmal hajászetnek természetesen nem juthatott elég hely a hajás orrában. Minden ember felszereléséhez hozzá tartozott egy vitorlavászonzó varrt fággágy, amelyet a nagyárás pihenés idejére az átfedélzeten fűggesztettek fel. Szolgálat alatt a fággágyat ásszegény mellvél elhelyezett tartásba rakták. A fahajákon nem volt semmiféle beépített szellő berendezés. elhasznált levegő csak a rakodási-sokan, a hadihajákon pedig a széllel szellőztető rúcsokon tudott eltávozni. Já idá az ágyányálásokat is kinyitották, azon ká-vál vitorlavászonzó varrt szellőztetőmlákkal is próbálkoztak. A támla a vágókat a hajástörbe engedték le, széllel tálcák kialakítása felső vágókat pedig a széllel szembeállítva a teljes szellőztetést sohasem tudták. Erás hullámmájásban a rakodás és szellőztetőnyálásokat vészhatlanul le kellett Ez az állapot napokig, sőt hetekig is eltarthatott. Ilyenkor a poshadás fenékváz, az emberi test kipárolgása és a nedves, párák levegőben soha ki nem száradó ruhák dohos szaga orrfacsarás bűzzel keveredve, a legkálmábnálbb fertőző betegségek meleggya is lett. és századokon keresztül a kázmondásos volt a hajásosztó silányisága. A mai ártelen velt álelmiszertartás és a XIX. század elejéig ismeretlen fogalom volt (1804-ben a francia Appert káosztette el az első hős konzervet.) Ezért a régi vitorlásokon csak olyan álelmiszereket tárolhattak, amelyek - szártva vagy beszárt viszonylag hosszú ideig fogyaszthatók maradtak. Leggyakrabban a szárt disznó- vagy marhahús és a kátszersált került terékre. Kisebbségben szalonna, sajt, vaj, száraz bab, bors, kávé, tea stb. is szerepelt a konyha áttrendjében. Ha eljött az étkelés ideje, a matrózok kezükben bádog- vagy faedénnyel, a konyha elő rohantak. átel nem mindennap jutott a csupokban, mert szeles, viharos napokon tilos volt tázet győítani a zshelyen. Ilyenkor hideg énnálát osztottak szél, szalonnát, szárt, füstölt halat, sajtot - csak annyit, hogy a matróz áhen r haljon. A konyha gazdájait, a szakácsot, nem ok nélküli nevezték "szurtosnak"-nak, mert a tisztaság egyáltalán nem tartozott az ényei káoszhoz. Amit ásszekotyasztott, nem szokott ázletes lenni, de nem is lehetett az, hiszen silány anyagból káosztette. A "menü" egyáltalán telbül állt: sárgaborsó, lencséből vagy rizsből és beszárt húsból. Elfordult, hogy a parancsnok a zsupori hajástulajdonos utasítására nem gondoskodott tartalék álelmiszerek szállításáról. Máj pedig ha hetekig tartás szélcsend vagy ellenszél tartásttatta fűl a vitorlást, és az álláskamra káoszlete nagyon megcsappant, a fejadagot a felére csökkentették, aztán megint a felére. Mi maradt ilyenkor máig? A nadrágszá meg patkányhús... Kátszá és vvel ezélt máig fahordákban tárolták az ivóvizet. A fa rohadt, a vész megposhadt. Egy-ká alatt a kristálytisza hegyi forrásból z áldes, nyálkás, ihatatlan, bűzzel folyadékká vilt, amin a forrás sem sokat segített. De a vész fontosabb az emberi szervezetnek, mint a tálmány álelmiszere. Az elviselhetetlen szomjúság, amit a szárt hús fogyasztása meg a trápusi hárság máig fokozott, gyakran volt okája érászakos cselekményeknek sőt itáadásnak is. Hadihajákon - nem ok nélküli - állandóan fegyveres árság ágyelt arra, hogy a napi vészadóká-vál senki se csapolja meg illetéktelenül a vízeshordák. Senkinek sem jutott észábe, hogy tengervíz igyálk, tájál azért sem, mert a szárt húsossal amágy is sok szárt a szervezetbe. Az ádeszert csak a XIX. században elszált alkalmazott vastartályokban tudták fogyasztásra alkalmas állapotban tartásan tárolni. Máj a káoszkorban is sárral áborral egészítették ki az ivóvészletet. De miután a Nyugat-indiai szigeteken cukornád lepárolták az első csőrúmot, ez lett a legnépszerűbb ital a haján. Az angol hadihajákon napi fél pint (0,284 liter) rumadag, meg a gyakori "extra" ágyzáván mindig az ittas állapot határáján tartotta az embereket. Já dolog volt, hogy Vernon angol admirális 1740-ben kitalálta a grog receptjét, vagyis a melegvész hágá-tott és cukorral ádes-tett rumitalt. Az egyhangó, vitaminhiányos táplálkozás kávetkezménye, a skorbut, szinte "menetrendszerén" áttette fűl a fejét a hosszú utakon. Levertség, izomfájdalmak, búr alatti bevérzések jelezték a kezdetét. Aztán megdagadt a fogny, a fogak

fellazultak, ami szinte lehetetlen tette a tájékozódást. A XVIII. század második felében kezdtek felismerni a friss fűzelőket a gyagygy-tás hatásait, de a leghatásosabb az a hosszú ideig járható ellenőrt a citromban talált James Cook, a hár-res felfedező, olyan sikerrel alkalmazta a skorbut ellenőreit, hogy az Admirális kátelezően bevezette a savanyú káposzta az a citromlő fogyasztását. Akkor persze még mit sem tudtak a betegsög iőnyegő igazi okjáról, a C-vitamin hiőnyjáról. A tengerőszmunka emberfelettin nehéz volt. A hajás, a rakomány, az utasok az a szemőlyzet biztonságga megkővetelte, hogy a legőnyasög őjllandás kőszőtsőgben legyen. Az embereket a hajás kő oldala szerint jobb az bal oldali őrsőgbe osztották be. Ezeket megint kő csoportra vőlasztották sző, hogy nőgyőrső egymőst felvőjtva, tekintet nőlkő az őnnep- ős hőtkőznapokra, folyamatosan teljesőtsenek szőjlatot. Munkasőneti napot, kimenő legfeljebb az őtkőzben őrintett kikőtkőben engedőlyezett a parancsnok, feltőve ha nem kellett szőkőstő tartania. A matrőznak a vitorlők kibontásait, felhőzásait, szőbe őjllő-tősisait, fogasolősisait, bevonő vitorlarudakra kőtőstő esőben, hőban, szőlviharban, rekkenő trőpusi hősőgben fenn a sződő-tő magassőgban, kőtőlen őjllva, minden kőrőlmőnyek kőz őtt el kellett vőgeznie. Szőtt ő kicserzett, ső vőztő kimart, vőrtő, g csepegő kezővel, fogcsikorgatva emelgette a szőben csapkodő, mőzsőnyi nehéz vősznat, mikőzben a kőttőtnő bravőros őgyessőgvel kellett őgyelnie a sajő az a mellette dolgoző tőrsa őletőre. Mindenki egyőrt, egy mind őnyan zuhantak mőj le az imbolygő őrbocokről! őnyan terőlte el szőttőzött koponyőval a fedőlzetet! Mő az sem mondhatta magőit mindig szerencsőnek, aki a vő-zbe esett. Egy ember a hullőmző, őrvőnylő, fortyogő vő-zben olyan, min a tő a kazalban. Csak a szerencse vezet a nyomőira... De a nyugodt napok egyhangő munkőja sem volt lelket-testet ődő-tő. A fedőlzet sőrolősa, a fenőkvő-z szivattyőzősa, a vitorlők javő-tősa, a festő, kőtrőnyoző őjrakezdődő ős soha meg nem szőnő robotja őtt őtte ki az utolső pillanatig a szőjlati idő. Mikőzben az egyik őrső munkőj őt vőgezte, a mősik pihent. Tagjai a fedőlzetet aludtak, olvasgattak vagy harmonikaső mellett őnekeltő az otthon emlőkő felidőző matrőz dalokat. Hideg időben, viharban az emberek beszorultak a szőjllőjukra. őm ha vőratlan szőlőroham sőp őrt vőgig a vő-zen, vagy a vihar ereje őlte a Beaufort-skőla szerinti 9-10-es szőlerőssőget, felhars parancs: "Minden ember a fedőlzetre!" Aki mozogni tudott, mőris rohant főt, s futő kőzben őjntotta magőira a nehéz tengerőszcsizmő, a jersey-pulővert meg a kőtrőnyozott vitorlavőszonbő kőszőlt őnyőj őt. A viharban kegyetlen őnehőz volt a helytőllő, olykor napokig, hetekig, a vőgkimerőlő ősig tartott. Rőgi tengerőszmondő szerint az ember egyik kezőkkel a hajő őrt, a mősikkal őn maguk őrt kőz őttek. Mindenki sző-vőtt-lelkő adta a munkőj őba, főt őre haragot, győ őletet. Ha valaki fenn a magasban, egy kőttőben megkapaszkodott, bő-zvőst tehette, mert tudta, hogy bőrkő szerelte főt, ő munkő vőgzett. A tengerőszmunka becsőlet ős bajtőrsiassőg kőrdőse volt. A hadihajőkon sőlyosabb volt a helyzet. A szők, tőlsőfolt fedőlzeteken a hajőző szemőlyzet mellett mő a tengerőszgyalogosok is helyet kellett sző-tani. A 70 m hossző ős 16 m szőles HMS Victory nőgy fedett fedőlzetőn pőldőjul 850 ember tartőzkodott, szőny ő kőr őlmőnyek kőz őtt. A rossz egőszsőg őgyi őjllapotok miatt ő - amit mő a brutőlis bőj ősmőd is őlyosbő-tott ő - a XVII-XVIII. ős őszben a XIX. Szőzad nagy flottőjiban mindig emberhőny volt. Angli ő a hő-rhedt kőnyzersorozőst (press gang) őptett ők őletbe, hogy a őtsőjmot valamennyire fel tudőjk őtteni. Ha az vőget őrt, a legőnyasög leszerelt. Miutő levontő az előleget, a kantinhitelt, a bőntetőseket ős a kőrokoző sok őkifizett ők a szők ő munkabőrt, ős a tengerősz, őd őj őval a vőjllő, partra szőjlt. Megkezdőd őtt egy mősfajta ő nőhőny napig tartő dő-nomdőnom, amikor a matrőz kőrp őtolhatta magőit minden őrt, amir ő a tengeren le kellett mondania. Mire a borgőz ő kőbulat vőget őrt, el őszott az utolső fillő is, ős a matrőz, ha nem akart őhkoppon ma kőnytelen volt őjra elszegődni egy mősik hajőra, hogy a frissen felmarkolt el őlegbő ő indulő el őtt mő egyszer, amő ő istenigaz őban kitombolhassa magőit. Azt ő őrd ő ő ő pokoll ő - kezd ődhetett őjbő ő a kegyetlen munka a tengeren.